

نقد و بررسی

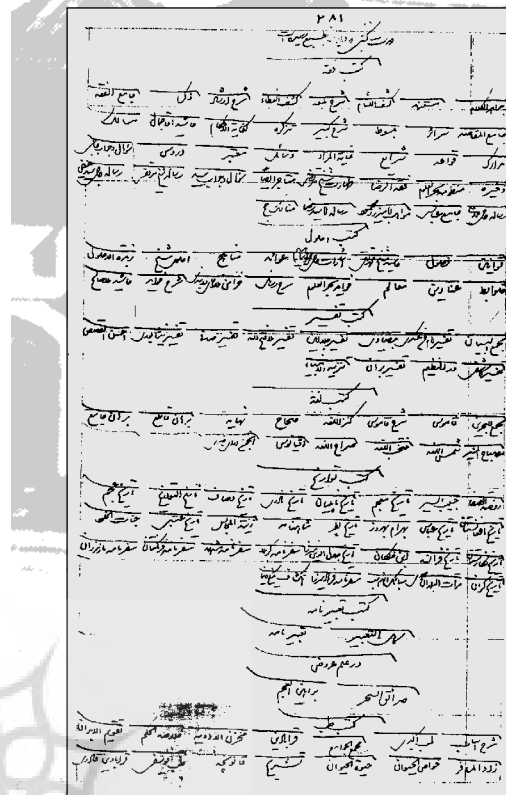
سابقه نخستین کتابشناسی ملی ایران

در عهد ناصری

• احسان الله شکراللهی طالقانی

اگر بر اساس تعریفی که از کتابشناسی ملی می‌شناسیم، در میان فهرست‌های مختلف جستجویی را آغاز نمایم تا نخستین را پیدا کنیم، شاید آنچه آقامیرزا حسین‌خان طباطبایی تبریزی منشی اسرار دولتی در زمان ناصرالدین شاه قاجار در کراسه المعی نگاشته نزدیک به مطلوب ما باشد. وی در بخشی از این کراسه «فهرست کتبی که در ایران به طبع رسیده است» را با تفکیک موضوعی و به خط خویش نگاشته و برای ما به یادگار گذاشته است. پیش از معرفی این فهرست بجاست که از مأخذ آن یعنی «کراسه المعی» نیز یاد کنیم و مختصری به معرفی آن و جامعش - افضل‌الملک - بپردازیم، چرا که فهرست این کراسه خود کتابشناسی ارزنده‌ای است.

همانگونه که احتمالاً خوانندگان این وجیزه می‌دانند جمع‌آوری مجموعه‌هایی تحت عناوین جنگ، کشکول، سفینه، جریده، خرقه، دستور، بیاض، مرقع، گلدسته، گنجینه و مجموعه درس‌زمین‌های اسلامی به ویژه ایران سابقه‌ای دیرینه دارد. این کار یکی از فعالیت‌های نگارشی گذشتگان ما بوده که تا امروز نیز ادامه یافته و احتمالاً به مرز فردا هم راه خواهد یافت. مندرجات این گزیده‌ها از آیه و حدیث و شعر و مثل و پند و اندرز، تا نکته‌های مهم علمی، آموزشی، هنری، ادبی، تاریخی، تفسیری، دیده‌ها، شنیده‌ها و خاطرات افراد مختلف را شامل می‌شود. این مجموعه‌ها حاصل یک عمر مطالعه، تجربه، سفر، مرآده، یادگیری، الهام یا هنر آفرینی این افراد است.^۱ از معروفترین این مجموعه‌ها کشکول شیخ بهایی و بیاض صائب‌تبریزی است، و از کهن‌ترین آنها مونس الاحرار بدر جاجرمی و از مهمترین آنها که در سالهای اخیر توسط کتابشناس

زحمات همین شاگردان بوده است. از زمره شاگردان وی، افضل الملک بود. بغیر از کراسه المعی که موضوع سخن است، سایر آثاری که برای افضل الملک برشمرده‌اند به قرار ذیل است:^۵

۱. افضل التواریخ؛
۲. رکن الاسفار؛
۳. سحر و سحری و سفرنامه ناصری؛
۴. سفرنامه خراسان و کرما؛
۵. کتابچه تفضیل و حالات دارالایمان قم؛
۶. سفرنامه قم یا تاریخ و جغرافیای قم؛
۷. ظفرنامه عضدی؛
۸. تاریخ صدور قاجاریه؛
۹. صدرالتواریخ؛
۱۰. قرن السعاده یا قرن السعادتین؛
۱۱. ترجمه اعلام الناس بما وقع للبرامکه من بنی عباس؛
۱۳. افضل التفاسیر؛

اما برخی از رسالات و مقالات کراسه المعی که از بعد کتابشناسی حائز اهمیت‌اند عبارتند از:

- صد کلمه حضرت امیر با ترجمه فارسی و ترکی؛
- تقویم التواریخ؛
- بیان مهرهای سلاطین افشاریه و زندیه و قاجاریه، و مهرهای حکمرانان آذربایجان؛

- نسب سلسله قاجاریه؛
- تاریخ افغانی از شیخ عبدالرحمن بهبهانی؛
- تحقیق مختصر در حرمت خمر؛
- کتابچه بعضی اطلاعات جغرافیایی از شهرستانک تا کلاردشت؛
- ترجمه سفرنامه لیوشان کننل لوات قونسول از طهران به استرآباد و گرگان؛
- رساله در احوال شیخ شهاب‌الدین اهری؛
- صورت اشکال مأخذ حروف در عهد عتیق؛
- اتحاد اسلامیت؛
- قانون ترتیبات مجلس شورای دولتی تألیف اعتمادالسلطنه؛
- تحقیق درخت خرما و طریق غرس و نمو آن؛
- کتابچه رهنمایی در اداره ایلات؛
- لایحه خسارت رژی؛
- حساب تنباکو و توتون؛
- کتابچه سیاحت سیاه کوه و بیان وضع جغرافیایی آن؛
- انتقاد دو قانون انحصار دخانیات که از برای دخانیات ایران نوشته شده؛

- تحقیق تحدید ایران، نقل از روزنامه توردومند؛
- اعلان بانک استقراض روس؛
- اعتراضات ثروتی و تجارتي؛
- رساله «سررشته اسلامیه روم»؛
- کتابچه در قانون وزارت عدلیه؛
- دستور العمل مجلس تدقیقات امتیازات؛
- اعلان اساس و شرایط بانک دیگر که برقرار خواهد شد؛

برجسته معاصر استاد عبدالحسین حائری شناسایی گردیده، و مرکز نشر دانشگاهی نیز انتشار آن را وجهه همت خود ساخته «سفینه تبریز» است.^۳

یکی دیگر از مجموعه‌های بسیار با اهمیت و شایسته معرفی و نشر که مثل سفینه تبریز در کتابخانه مجلس نگهداری می‌شود، و جا دارد به همت عده‌ای از محققان کارگشته تصحیح یاهمچون سفینه تبریز چاپ عکسی شود مجموعه‌ای چهار جلدی است با عنوان «کراسه المعی».^۴

کراسه معمولاً به دفتر و کتاب یا جزوی از دفتر و کتاب اطلاق می‌شود، و در لغت‌نامه دهخدا به عنوان مجموعه کوچکی بجز کتاب نیز آمده است. اما کراسه المعی بر عکس تعریف مزبورمجموعه بزرگی است بالغ بر ۲۸۳۸ صفحه در چهار جلد شامل رسالات و مطالب مختلف و متفرقه که در موارد بسیار به خط مؤلفین یا مترجمین آثار است، و توسط میرزا غلامحسین خان‌ادیب ملقب به «افضل الملک» و متخلص به «المعی» (۱۳۰۸ - ۱۳۴۱ هـ ش) جمع‌آوری گردیده است. وی که مستوفی اول دیوان و مترجم دارالترجمه ناصری بوده، این مجموعه را به اشاره و تحت حمایت محمدحسن خان اعتمادالسلطنه (۱۳۱۳ - ۱۳۵۹ ش) وزیر دارالتألیف و دارالترجمه و دارالمطبوعات و مترجم مخصوص ناصرالدین شاه گردآوری کرده است.

اعتمادالسلطنه در عصر ناصری از زمره کسانی بود که با ایجاد وزارت انطباعات و تربیت محققان و مورخان، پایه این بنا را محکم نمود، اگر چه بسیاری بر این اعتقادند که کتب متعدده‌وی نیز نتیجه

مطالب این مجموعه را تصفح و تتبع کنیم لهذا خوب و بد و تعریف و تکذیب آن را بعهده شما می‌اندازم که محل هدف ذکر جمیل و قبیح شوید. تخلص شما در شعر «المعی» است، خوب است اسم این مجموعه را «کراسه المعی» بگذارید که لمعان آن همه جا بتابد...

... و طرز جمع آوری این کتاب را این طور می‌کردم: هر یک از فضلا و دانشمندان که در دارالتالیف گاهی می‌آمدند یا در حضور این وزیر بزرگ حاضر می‌شدند مطالبی که می‌گفتند خواهش می‌کردم که بخط خودشان در یکی از صفات این اوراق بنگارند یا بخط دیگری آن نسخه را بدهند که ضمیمه این مجموعه بنمایم، و در این کتاب چند مطالب خوب بخط جلالتمآب اجل کرم آقا میرزا حسین خان منشی اسرار دولتی طباطبایی تبریزی... است...».

میزان مطالب به خط میرزا حسین خان منشی بنابر تخمین فهرستنگار این مجموعه جناب آقای سید محمد منصور طباطبایی بهبهانی (که یافتن فهرست موضوع این مقال را مدیون ایشان هستم)، بالغ بر نود صفحه است. یکی از این مطالب که در سه صفحه کامل (۲۸۳ - ۲۸۱) با قلم تحریری نسبتاً ریز کتابت شده چنین عنوانی دارد:

فهرست کتبی که در ایران بطبع رسیده است

در این فهرست ۴۲۴ عنوان از کتب منتشر شده تا آن تاریخ در ۲۳ گروه نام برده شده است و این نشان می‌دهد علی‌رغم تعداد به ظاهر کم‌عناوین، از همان ابتدای صنعت چاپ در ایران تقسیم موضوعی مد نظر کتابشناسان ایرانی بوده است. موضوعات این فهرست به ترتیب عبارتند از: فقه (۳۷ کتاب)، اصول (۱۶ کتاب)، تفسیر (۱۲ کتاب)، لغت (۱۴ کتاب)، تواریخ (۲۹ کتاب)، تعبیرنامه (۲ کتاب)، عروض (۲ کتاب)، طب (۲۳ کتاب)، کتب ادبیه (۲۲ کتاب)، مذهبی (۸ کتاب)، کلام و حکمت (۱۲ کتاب)، صرف (۶ کتاب)، رجال (۳ کتاب)، هیئت و حساب و هندسه (۱۳ کتاب)، منطق (۶ کتاب)، معانی و بیان (۷ کتاب)، نحو (۲۰ کتاب)، احادیث و اخبار فارسی (۴۶ کتاب)، ادعیه (۱۹ کتاب)، مصیبت (۲۸ کتاب)، اشعار (۴۰ کتاب)، قصص و حکایات (۵۱ کتاب)، متفرقه (۲۷ کتاب). همانگونه که ملاحظه می‌شود بیشترین عناوین به ترتیب مربوط به سه موضوع احادیث و اخبار فارسی (۱۰/۸ درصد)، اشعار (۹/۴ درصد) و فقه (۸/۷ درصد) است، و کمترین عناوین به ترتیب مربوط به تعبیرنامه و عروض (هر یک ۰/۵ درصد)، رجال (۰/۷ درصد) و صرف و منطق (هر یک ۱/۴ درصد) می‌باشد.

این فهرست از جهت جامعه‌شناسی نشر نیز حایز اهمیت است و نشان می‌دهد که دست‌اندرکاران چاپ و یا جامعه استفاده کننده به چه موضوع یا موضوعاتی اقبال بیشتری نشان داده‌اند و به چه موضوعاتی کمتر پرداخته‌اند، یا اصلاً نپرداخته‌اند. مولف این فهرست که آثار را در حد یک یا دو کلمه و در خلاصه‌ترین شکل ممکن معرفی نموده است، در مواردی تنها عنوان اثر را ذکر کرده، در مواردی عنوان به همراه نام مولف، مثل: حاشیه آقا جمال، طهارت شیخ مرتضی، موهب آقامیرزا محمود و... و در مواردی نیز نام مولف را بجای نام اثر آورده است، سنتی که در حوزه و دانشگاه هنوز جاری است. به عنوان مثال اسامی: میرسید شریف، چلبی، ابن ناظم، میرزا ابوطالب، سید علیخان و سید نعمت‌الله یا انوری، قاتنی، وصال، فضولی و... را بجای آثارشان

نام برده است.

از جهت تقسیم‌بندی موضوعی نکاتی در این فهرست وجود دارد که حائز توجه است؛ مثلاً شاهنامه به عنوان کتب تواریخ معرفی شده است نه اشعار، در بخش کتب متفرقه نیز به عناوینی بر می‌خوریم که در سایر موضوعات می‌شد آنها را گنجانند. البته این نکات هیچیک از اهمیت این فهرست به عنوان نخستین فهرست کتب چاپی ایران کم نمی‌کند و تا پیدا شدن فهرستی قدیمی‌تر آن را برتارک فهرستهای امروزی نمی‌نشانند.

اینک عین فهرست جهت رؤیت و استفاده علاقه‌مندان بصورت عکسی و حروفچینی تقدیم می‌گردد:

فهرست کتبی که در ایران به طبع رسیده است

کتب فقه

جواهرالکلام، مستند، کشف اللثام، شرح لمعه، کشف الغطاء، شرح ارشاد، ذکر، جامع الفقه، جامع المقاصد، سرائر، مبسوط، شرح کبیر، تذکره، کفایة الاحکام، حاشیه آقاجمال، مسالک، مدارک، قواعد، شرایع، غایة المراد، وسائل، معتبر، دروس، سؤال و جواب حاجی، ذخیره، منظومه بحرالعلوم، فقه‌الرضا، طهارت شیخ مرتضی، متاجر ایضاً سؤال و جواب سید، رساله شیخ مرتضی، رساله حاجی سید حسینی، رساله حاجی ملاعلی، جامع عباسی، موهب آقامیرزا محمود، رساله آقا سیدرضا، مناسک حج.

کتب اصول

قوانین، فصول، حاشیه شیخ محمدتقی، اشارات حاجی محمدابراهیم، عوائد، مناهج، اصول شیخ، زبدة الاصول، ضوابط، عناوین، معالم، فواید بحرالعلوم، شرح رسائل، خزائن ملاآقای دربندی، شرح فواید، حاشیه ملاصالح.

کتب تفسیر

مجمع البیان، تفسیر امام حسن عسکری، [تفسیر] بیضاوی، تفسیر جلال‌الدین، تفسیر ملافتح‌الله، تفسیر صافی، تفسیر نیشابوری، احسن القصص، تفسیر کاشفی، درالنظیم، تفسیر برهان، تنزیه الانبیا.

کتب لغت

مجمع البحرین، قاموس، شرح قاموس، کنزاللغه، صحاح، نهایه، برهان قاطع، برهان جامع، مصباح المنیر، شمس اللغه، منتخب اللغه، صراح اللغه، اقیانوس، انجمن آرای ناصری.

کتب تواریخ

روضه‌الصفاء، حبیب السیر، تاریخ معجم، تاریخ ناپلیان، تاریخ نادری، تاریخ وصاف، ناسخ‌التواریخ، تاریخ عجم، تاریخ افغانستان، تاریخ عباس، بهرام بهروز، تاریخ پطر، شاهنامه، زینة المجالس، تاریخ عتبی، جنات الخلود، تاریخ نگارستان، تاریخ فرانسه، ابن خلکان، تاریخ جلال‌الدین میرزا، سفرنامه کربلا، سفرنامه مشهد، سفرنامه فرنگستان، سفرنامه مازندران، تاریخ کرمان، مرآت البلدان ناصری،

سبائك الذهب، سفرنامه فرهاد ميرزا، انكشاف نيكي دنيا.

كتب تعبيرنامه

كامل التعبير، تعبيرنامه.

علم عروض

حدايق السحر، براهين العجم.

كتب طب

شرح اسباب، طب اكبرى، مجمع الجوامع، قرباديين، مخزن الادويه، خلاصة الحكم، تقويم الايدان، زادالمسافر، خواص الحيوان، حياة الحيوان، تشریح، قانونتجه، طب يوسفى، قرباديين قادرى، قرباديين صالحى، كليات قانون، تحفه حكيم مومن، بحرالجواهر، زبدة الايدان، سرالحكمه، قواعد نبض، شرح نفيسى، قانون ابوعلی.

كتب ادبيه

مقامات حريرى، سبعة معلقه، ديوان ابوالعلاء، مترزى، سرالادب، غرر و ذرر، غررالحكم، تحفة الرضويه، مجنون عامرى، ديوان حضرت امير، نهج البلاغه، شر [نهج البلاغه] ايضاً، ديوان منتبى، سامى الاسامى، مقامات حميدى، ديوان امرء القيس، كشكول، مخزن، جامع الشواهد، نصاب الصبيان، شرح [نصاب الصبيان] ايضاً، شواهد.

كتب مذهبية

احقاق الحق مفتاح النبوة، ريدادى، دبستان المذاهب، مجالس المومنين، تذكرة الاخوان، رد اليهود، هداية الطالبين.

كتب كلام و حكمت

شرح تجريد، شوارق، اسفار، گوهر مُراد، شرح منظومه، شرح اشارات، شرح اصول كافى، شرح مثنوى، شرح ديوان، باب حادى عشر، كاشف الاسرار، شواهد ربوبيه.

كتب صرف

شرح نظام، شرح شافيه، شرح تصريف، شرح رضى، مقدمات بزرگ.

كتب رجال

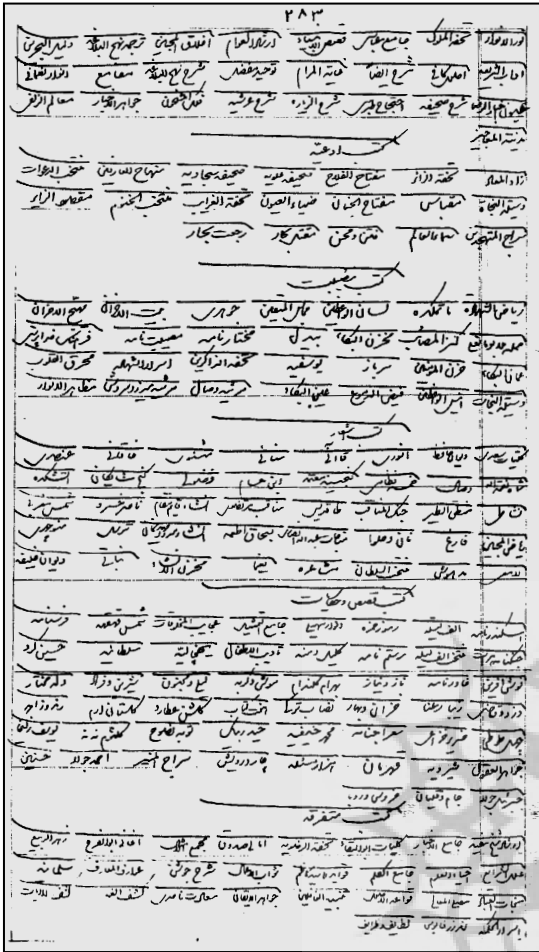
لؤلؤ البحرين، رجال ابوعلی، تذكرة الخطاطين.

كتب هيئت، حساب، هندسه

سى فصل، شرح بيست باب، خلاصة الحساب، جغرافيا، جام جم، شرح جواد، فارسى حساب، فلك السعاده، شرح چغمينى، بحرالجواهر، بدایع الحساب، شرح خلاصة الحساب، كفاية الحساب.

كتب منطق

شرح مطالع، شمسيه، حاشية مير بر شمسيه، حاشية ملاعبدهالله، حاشية ميرزا على رضا، كبرى.

كتب معانى بيان

مطول، چلبى، شواهد مطول، ميرسيد شريف، شواهد عينى.

كتب نحو

شرح رضى، سيوطى، جامى، ابن ناظم، تصريح، مغنى، شمئى، ميرزا ابوطالب، سيد عليخان، سيد نعمة الله، صمديه، شواهد سيوطى، عصام، الموزح، شرح عوامل، شرح قطر، تركيب خالد، هدايه، مراح الارواح، شواهد مغنى.

كتب احاديث و اخبار فارسى

حياة القلوب، عين الحيوه، جلاء العيون، حلية المتقين، ابواب الجنان، زبدة المعارف، زبدة التصانيف، معراج السعاده، تحفة المجالس، سراج القلوب، حديث قدسى، شرح اربعين، كفاية الحضام، حديقه الشيعه، عقايد الشيعه، تذكرة الاثمه، اختيارات، جامع المعجزات، خلاصة الاخبار، اسرار الصلوة، سيف الاثمه، نور الانوار، تحفة الملوك، جامع عباسى، قصص الانبياء، ارشاد العوام، اخلاق المحبين، ترجمه نهج البلاغه، دليل البحرين، آداب الشريعة، اصول كافى، شرح [اصول كافى] ايضاً، غاية المرام، توحيد مفضل، شرح نهج البلاغه، مقامع، انوار نعمانى، عيون اخبار الرضا، شرح

صحیفه، احتجاج طبرسی، شرح الزیارة، شرح عرشیه، فلک المشحون، جواهر الاخبار، معالم الزلفی، مدینه المعاجیز.

کتاب ادعیه

تحفة الزائر، مفتاح الفلاح، صحیفه علویه، صحیفه سجادیه، منهج العارفين، منتخب الدعوات، وسیلة النجاة، مقياس، مفتاح الجنان، ضیاء العیون، تحفة الغرایب، منتخب الخنوم، مقصودالزائر، سراج المجتهدین، سماء العالم، فتن و محن، مقتل بحار، رجعت بحار

کتاب مصیبت

ریاض الشهادة، ماتمکده، لسان الواعظین، مجالس المتقین، جوهری، بیت الاحزان، مهیج الاحزان، حمله ملابومانعلی، کنزالمصائب، مخزنالبکاء، بیدل، مختارنامه، مصیبتنامه، فرهنگخداپرستی، عمان البکاء، حزن المومنین، سرباز، یوسفیه، تحفةالذاکرین، اسرارالشهادة، محرق القلوب، وسیلة النجاة، انیس الواعظین، فیض الدموع، عین البکاء، مرثیه وصال، مرتبه میرزا درویش، مظاهر الانوار.

کتاب اشعار

کلیات سعدی، دیوان حافظ، انوری، قآنی، سنایی، مثنوی خاقانی، عنصری، شاه نعمتالله، وصال، خمسة نظامی، گنجینه معتمد، ابن حسام، فضولی، گنج شایگان، آتشکده، نشاطی، منطق الطیر، جنگ المناقب، طاقدیس، مناقب مرتضوی، انشاء قائم مقام، ناصر خسرو، شمس مغربی، ریاض المحبین، فارغ، نان و حلوا، مناجات عبدالله انصاری، بسحاق اطعمه، انشاءمیرزا مهدیخان، ترسل، منوچهری، لامعی، مدهوش، منتخب السلطان، مشاعره، یغما، مخزن الانشاء، نباتی، دیوان خلیفه.

کتاب قصص و حکایات

اسکندرنامه، الف لیله، رموز حمزه، انوار سهیلی، جامع التمثیل، عجایب المخلوقات، شمس [و] قهقهه، فرستامه، جنگنامه هرات، منتخب الف لیله، رستمنامه، کليلة [و] دمنه، تأدیبالاطفال، یخچالیه، سلطانیه، حسین کرد، نوش آفرین، خاورنامه، ناز و نیاز، بهرام [و] گلندام، موش و گربه، لیلی و مجنون، شیرین و فرهاد، وله مختار، دزد و قاضی، زیبا [و] رعنا، خزان و بهار، نصاب ترکی، هفت کتاب، گلشن عطارد، گلستان ارم، رند و زاهد، چهل طوطی، ضربیر خزاعی، معراجنامه، محمد حنفیه، حیدربیک، توبه نصوح، کلثوم ننه، یوسف و زلیخا، جواهرالعقول، شیرویه، قهرمان، هزار مسئله، چاردرویش، سراج المنیر، احمد جولا، حنین، جبرئیل جولا، جام و قلیان، خروس و رویا.

کتاب متفرقه

ارشاد شیخ مفید، جامع الاخبار، کلیات ابوالبقاء، تحفةالرضویه، امالی صدوق، مجمع الامثال، اغانی ابوالفرج، زهر الربیع، علل الشرایع، احیاء العلوم، جامع الکلم، فواید آقا سید کاظم، ثواب الاعمال، شرح جوشن، عوارف المعارف، سلمانیه، نجات العباد، مصلی المعالی، قواعد الاصول، تنبیه الغافلین، جواهرالایقان، سعادت ناصری، کشف

الغمة، کشف الايات، اسرارالحکمه، اندرز قابوس، لطایف و ظرایف.^۶

پی نوشت ها :

۱. فرهنگنامه ادبی فارسی. به سرپرستی حسن انوشه. تهران: سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۶.
۲. سید علی محمد رفیعی، «قطرههایی به اندازه دریا». کتاب هفته، شماره ۵۵۴، شنبه ۲۷ بهمن ۱۳۸۲.
۳. سفینه تبریز، گردآوری و به خط ابوالمجد محمدبن مسعود تبریزی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۱.
- اثر دیگری از این دست بیاض مرتضی قلی شاملوست که توسط مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی اخیراً انتشار یافته است.
۴. طبق فرموده جناب استاد حائری این مجموعه در زمان ورود به کتابخانه دو جلدی بسیار قطور بود و استفاده از آن مشکلاتی را در برداشت، به همین دلیل بخش مرمت و صحافی کتابخانه آن را در چهار جلد صحافی کرد که شمارههای آن از ۹۴۵۰ - ۹۴۵۳ است.
۵. افضل التواریخ، تالیف میرزا غلام حسین خان افضل الملک، به کوشش منصوره اتحادیه و سیروس سعدوندیان، تهران: نشر تاریخ ایران، ۱۳۶۱. مقدمه ص ۱۴.

۶. زمانی که این نوشته آماده چاپ شده بود، در گنجینه کتب خطی کتابخانه مجلس (مجموعه شماره ۱۰۴۵)، به نسخه دیگری از فهرست کتب جایی مزبور برخوردیم که در جنگی مندرج بود به خط سید محمد طباطبایی سنگلجی فرزند صاحب اصلی مجموعه طباطبایی (اهداء شده به کتابخانه مجلس) و پدر اهدا کننده این مجموعه به کتابخانه و رئیس مجلس شورای ملی در دوره چهاردهم قانونگذاری.

عنوان این فهرست که ناقص هم هست در جنگ چنین آمده: «تفصیل کتبی که چاپ خورده از این قرار است». اسامی کتب چاپی یا مختصر تفاوتی نسبت به نسخه موجود در گراسه المعی با چنین تقسیمبندی ارائه شده است:

کتب فقهیه، کتب اصولیه، کتب تفسیر، کتب لغة، تواریخ، کتب مذاهب، طب، کتب ادبیه، منطق، معانی، بیان، نحو، صرف، رجال، ریاضی، از کتب بحار، تعبیر خواب، احادیث و اخبار فارسی، عربی، ادعیه، کتب مصیبت، دیوان شعرا، ترسل (که هیچ کتابی ذیل آن معرفی نشده)، و بالاخره قصه و حکایت.

هر چند یادداشت اخیر مثل نسخه دوم فهرست مزبور ناقص است اما به کمال نسبی نوشته حاضر کمک می کند.

